

Aan
de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
27 MEI 2005		OI/I/DI/ 5000173	1

Onderwerp

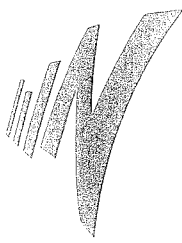
Kabinetsreactie op eindrapportage Commissie van Wijzen ICES/KIS over de resultaten van de tweede investeringsimpuls in de kennisinfrastructuur (ICES/KIS-2) en implementatie van de aanbevelingen in ICES/KIS-3

Mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, van Financiën, van Verkeer en Waterstaat, van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, zend ik u hierbij de Kabinetsreactie op het eindadvies van de Commissie van Wijzen ICES/KIS (verder: de commissie) over de resultaten van de tweede investeringsimpuls in de kennisinfrastructuur (ICES/KIS-2). In het kader van deze investeringsimpuls zijn vanaf 1999 12 ICES/KIS-2 projecten van start gegaan, waarin publieke en private partijen met elkaar samenwerken. Doel van de projecten is om op maatschappelijk relevante terreinen kwalitatief hoogwaardige kennis te ontwikkelen, te bundelen en uit te bouwen om op die manier te komen tot verbeterde en bredere toepassingen. De looptijd van de 12 projecten was tot 2004. Aan de 12 projecten is een totaal subsidiebedrag van € 211 mln. ter beschikking gesteld. Deze middelen zijn afkomstig uit het Fonds economische structuurversterking. In de bijlage bij deze brief zijn de 12 projecten benoemd en de doelstellingen ervan kort beschreven.

Over de voortgang van de ICES/KIS-2 impuls is de Tweede Kamer eerder geïnformeerd bij brieven van 14 mei 2001 (TK, 2000-2001, 25 017, nr. 34), van 11 maart 2002 (TK, 2001-2002, 25 017, nr. 40) en van 1 juli 2003 (TK, 2002-2003, 25 017, nr. 44). Deze voortgangsrapportages vonden veelal plaats binnen het kader van de rapportages over de investeringsimpuls 1998. In die rapportages bent u naast het investeringspakket op het gebied van kennis tevens geïnformeerd over de investeringspakketten op het gebied van bereikbaarheid, vitaliteit steden, milieu alsmede ruimtedruk en ruimtelijke kwaliteit.

Bezoekadres	Doorkiesnummer	Telefax
Bezuidenhoutseweg 30, DEN HAAG	070 - 3796721	070 - 3796656

Hoofdkantoor	Telefoon (070) 379 89 11	Behandeld door
Bezuidenhoutseweg 30	Telefax (070) 347 40 81	H. Timens
Postbus 20101	Email ezpost@minez.nl	
2500 EC 's-Gravenhage	Website www.minez.nl	Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden

Inhoud eindadvies Commissie van Wijzen ICES/KIS

In haar eindadvies heeft de commissie een beschrijving gegeven van de werkwijze, die zij gedurende het monitoringstraject van de ICES/KIS-2 impuls heeft gevolgd om tot haar tussentijdse adviezen en haar eindadvies te komen. De beschrijving maakt duidelijk dat de commissie de 12 projecten heeft beoordeeld op de volgende vijf criteria:

- versterking van de kennisinfrastructuur;
- versterking van de economische structuur;
- publiek/private samenwerking;
- synergie en samenwerking tussen de projecten;
- verankering van de voortgebrachte kennis.

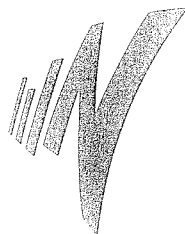
Voorts heeft de commissie in elke monitoringsronde voor haar advisering gebruik gemaakt van de monitoringsrapportages van de ICES/KIS-2 projecten en de op basis daarvan opgestelde rapportages van SenterNovem.

Op basis van de bovengenoemde criteria is de commissie per project tot uitspraken gekomen over de mate waarin de projecten als geslaagd kunnen worden beschouwd. Over vier projecten (Experimentele Faciliteiten, Gigaport, Habiforum en WTCW) concludeert de commissie dat deze zijn geslaagd. Volgens de commissie zijn verder twee projecten redelijk geslaagd (Biomade en Delft Cluster) en vijf projecten onvoldoende geslaagd (Connekt, KLICT, NIDO, OLS en SKB). Over één project, Technocentra, stelt de commissie vast dat zij vanwege het onderscheiden karakter van dit project geen algemeen oordeel kan uitspreken over de mate waarin dit project is geslaagd.

Het gemengde beeld over de projecten trekt de commissie door in haar oordeel over de gehele impuls. Zo is de commissie kritisch over de geringe mate waarin door de projecten actie is genomen om de ontwikkelde kennis in de kennisinfrastructuur te verankeren. Positief is de commissie over de samenwerking binnen de projecten tussen kennisinstellingen, overheid en private partijen. Deze samenwerking heeft zich ook in financiële zin vertaald. Kennisinstellingen en private partijen hebben in totaal € 340 mln. in de projecten geïnvesteerd waardoor de totale investering in de ICES/KIS-2 impuls - inclusief het subsidiebedrag van € 211 mln.- is uitgekomen op een bedrag van € 551 mln.

Ten slotte heeft de commissie op basis van haar conclusies over de opbrengsten van de afzonderlijke projecten en van de totale impuls een aantal aanbevelingen geformuleerd. Deze aanbevelingen vloeien voort uit waarnemingen van de commissie over de aansturing en de verantwoordingsstructuur bij ICES/KIS-2 en kunnen worden gebruikt voor de inrichting van het monitoringstraject van de huidige ICES/KIS-3 ronde. De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- formuleer bij aanvang van de projecten transparante en meetbare projectdoelstellingen en mijlpalen. Op basis van deze doelstellingen en mijlpalen kan de voortgang van de projecten tussentijds gemeten worden;

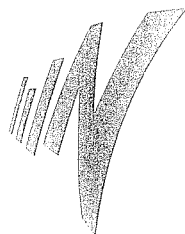

- omschrijf de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende partijen in het ICES/KIS-3 traject en leg dit vast in een aansturingsmodel. Deze aanbeveling moeten er bijvoorbeeld voor zorgen dat -beter dan bij ICES/KIS-2 het geval was- de uit het monitoringstraject voortvloeiende aanwijzingen aan projecten ook daadwerkelijk worden uitgevoerd;
- breng het financiële beheer van de projecten onder bij één uitvoeringsorganisatie. Dit komt de éénduidigheid in de financiële en inhoudelijke voortgangsrapportages ten goede, waardoor ook de onderlinge vergelijking tussen projecten beter mogelijk is;
- geef in het monitoringstraject van ICES/KIS-3 structureel aandacht aan de noodzaak tot verankering van de onderzoeksresultaten en het betrekken van de vraagzijde bij de projecten. Op die manier kan beter worden voorkomen dat kennisontwikkeling teveel plaatsvindt binnen een specifiek voor het project opgerichte uitvoeringsorganisatie en er te weinig aansluiting is met de expertise en vraag van de bestaande publieke en private partijen in de kennisinfrastructuur.

Kabinetsreactie

Ik stel vast dat het eindadvies van de commissie getuigt van een gedegen analyse van de oorzaken, waarom sommige projecten meer zijn geslaagd dan andere. Daarbij zijn door de commissie de projecten die zijn ontwikkeld vanuit ambities van de wetenschappelijke en technologische wereld gemiddeld als meer geslaagd gekwalificeerd dan de projecten waarbij het maatschappelijke vraagstuk centraal is gesteld. In reactie daarop acht ik het van belang dat bij de beoordeling van de voortgang van de ICES/KIS-3 programma's rekening wordt gehouden met het specifieke karakter van de programma's. Daarom wil ik aan de eerstgenoemde aanbeveling van de commissie om bij aanvang van de ICES/KIS-3 programma's transparante en meetbare projectdoelstellingen, prestatie-indicatoren en mijlpalen te formuleren, toevoegen dat deze indicatoren en mijlpalen zijn toegespitst op het specifieke karakter van het desbetreffende programma. Hierdoor kan bijvoorbeeld bij de monitoring van de ICES/KIS-3 programma's waarbij het maatschappelijk vraagstuk centraal staat, de nadruk worden gelegd op een voor deze programma's zwaarwegend aspect als het organiseren van vraagarticulatie door kennisgebruikers (bedrijven en overheden). Ik zie dit als een leerpunt uit het monitoringstraject van ICES/KIS-2 waar de beoordelingscriteria van bovenaf zijn bepaald en op alle programma's van toepassing zijn verklaard.

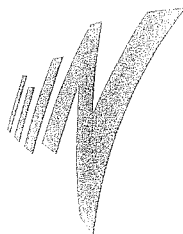
In het verlengde van dit leerpunt bericht ik u dat de 37 ICES/KIS-3 consortia medio 2004 jl. zogenaamde 'nulmetingen' hebben opgesteld, waarin zijzelf voor hun programma's doelstellingen, indicatoren en mijlpalen hebben benoemd. Door het initiatief aan de consortia te laten, heeft elk afzonderlijk consortium indicatoren en mijlpalen benoemd die specifiek zijn voor het desbetreffende onderzoeksprogramma en een afspiegeling zijn van de doelstellingen van de verschillende consortiumpartners. Deze aanpak leidt tot een set van indicatoren en mijlpalen, die inzicht geven voor eigen (bij)sturing en op basis waarvan kan worden gerapporteerd over de voortgang van het programma in het kader van de monitoring van het ICES/KIS-3 traject.

De Commissie van Wijzen heeft de nulmetingen van de ICES/KIS-3 consortia beoordeeld en geconstateerd dat er voor negen ICES/KIS-3 consortia een solide basis ligt voor een effectieve monitoring van de voortgang van deze programma's. Voor de andere 28 ICES/KIS-3 consortia heeft de commissie aanbevelingen voor verbetering gedaan. De departementale projectleiders van de 28 consortia zien er op toe dat de consortia de aanbevelingen van de commissie spoedig implementeren.

Over de tweede en derde aanbeveling van de commissie deel ik u het volgende mee. De interdepartementale werkgroep ICES/KIS, waarin de bovengenoemde departementen en Economische Zaken participeren, heeft inmiddels uitvoering gegeven aan de tweede aanbeveling van de commissie. Deze werkgroep heeft de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de onderscheiden partijen in het ICES/KIS-3 traject beschreven en deze beschrijving vastgelegd in een monitoringskader. Hiermee kan tevens de door de commissie in haar derde aanbeveling beoogde éénduidigheid in de financiële en inhoudelijke voortgangsrapportages en de mogelijkheid tot onderlinge vergelijking tussen de ICES/KIS-3 programma's beter gewaarborgd worden. Mede daarom zien mijn collega's van LNV, OCW en V&W geen directe aanleiding om gevolg te geven aan de aanbeveling van de commissie om het financiële beheer van de ICES/KIS-3 programma's bij één uitvoeringsorganisatie onder te brengen. Zij kiezen ervoor om het financiële beheer van hun programma's in eigen hand te houden zodat het inhoudelijke en financiële beheer niet wordt gescheiden. Aan deze keuze draagt ook bij dat zij de financiële activiteiten in de komende jaren niet als een grote belasting zien. De departementale projectleiders van LNV, OCW en V&W zullen over de financiële uitvoeringsaspecten uiteraard nauw schakelen met de medewerkers van SenterNovem, die financiële beheerstaken (gaan) doen van de ICES/KIS-3 programma's van VROM en VWS en van mijn departement.

De departementale betrokkenheid bij de ICES/KIS-3 programma's is ook onderdeel van de laatste aanbeveling van de commissie, namelijk om in het monitoringstraject van ICES/KIS-3 structureel aandacht te geven aan het betrekken van de vraagzijde bij de projecten, waaronder de beleidsinhoudelijke vraag van de departementen, alsmede aan de noodzaak tot verankering van de onderzoeksresultaten. Ook tegenover deze aanbeveling van de commissie sta ik positief. Ik zal ervoor zorgdragen dat de ICES/KIS-3 consortia in hun jaarlijkse voortgangsverslagen deze twee aspecten uitvoerig belichten. Dat geldt uiteraard ook voor de ICES/KIS-2 consortia, die hun ICES/KIS-2 programma al of niet gewijzigd doorzetten in het ICES/KIS-3 traject. Wat betreft de ICES/KIS-2 consortia die niet in het ICES/KIS-3 traject zijn verdergegaan, hebben de beleidsverantwoordelijke ICES/KIS-ministers richting deze consortia actie ondernomen zodat deze zich inspinnen om de resultaten bij relevante partijen in de kennisinfrastructuur te verankeren.

Evaluaties

In mijn brief van 1 maart 2004 (TK, 2003-2004, 25017, nr. 48) deelde ik u mee dat de doeltreffendheid en doelmatigheid van de ICES/KIS-2 impuls zal worden geëvalueerd en dat daarbij gebruik wordt gemaakt van de eindrapportage van de Commissie van Wijzen. Nu de eindrapportage van de commissie beschikbaar is, zal ik op korte termijn een start maken met deze evaluatie. De evaluatie moet worden gezien als een gebruikelijke evaluatie naar doeltreffendheid en doelmatigheid na afloop van een subsidie-instrument, in dit geval de afloop van de tweede ICES/KIS-ronde.

In de genoemde brief van 1 maart 2004 informeerde ik u tevens over de evaluatie van het gevolgde ICES/KIS-3 proces, waarin onder meer wordt gekeken naar de realisatiegraad van de procesdoelstellingen en de administratieve lasten, zoals die door de bij het proces betrokken partijen zijn ervaren. Vanwege de door ICES/KIS-3 consortia ervaren knelpunten met de ICES/KIS-3 regels, met name die over de tariefstelling en de co-financiering met publieke middelen, heb ik prioriteit gegeven aan het oplossen van deze knelpunten en besloten om met de start van de evaluatie te wachten totdat bevredigende oplossingen waren gevonden. In samenspraak met de desbetreffende ICES/KIS-3 consortia zijn in het najaar 2004 oplossingen geformuleerd. Deze oplossingen zijn veelal een nadere interpretatie van de ICES/KIS-3 regels en blijven daarmee binnen de ICES/KIS-3 kaders.

Vanaf begin december jl. is organisatie-adviesbureau De Beuk gestart met de uitvoering van de evaluatie. Ik heb de Commissaris van de Koningin in Zeeland, de heer van Gelder, bereid gevonden om het voorzitterschap op zich te nemen van de commissie die het onderzoek zal begeleiden. De evaluatieresultaten zullen medio juli as. beschikbaar zijn. Ik zal u van de resultaten op de hoogte brengen, tegelijkertijd met de voortgangsrapportage van de ICES/KIS-3 programma's over 2004. Ik zal u over beide onderwerpen na het zomerreces informeren.

mr. L.J. Brinkhorst
Minister van Economische Zaken

Bijlage : doelstellingen van de ICES/KIS-2 projecten

ICES/KIS-2 project	BioMaDe
Doelstelling	Het opzetten van een onderzoekscentrum voor het uitvoeren van fundamenteel onderzoek naar moleculaire nanotechnologie op biomedisch gebied gericht op industriële behoeften. BioMaDe beoogde fundamentele en toepasbare kennis te ontwikkelen, de onderzoeksresultaten te octrooieren om deze vervolgens te vermarkten.
Penvoerend departement	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Subsidiebedrag	€ 6,8 mln.

ICES/KIS-2 project	Connekt
Doelstelling	Het bundelen, benutten en verder ontwikkelen van kennis voor een beter en duurzamer functioneren van het Nederlandse verkeers- en vervoerssysteem. In samenwerking met relevante wetenschappelijke instituten werd beoogd nieuwe kennisconcepten te ontwikkelen, die tegemoet komen aan de huidige en toekomstige mobiliteitseisen van de samenleving en bijdragen aan de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid van de huidige en volgende generaties.
Penvoerend departement	Verkeer en Waterstaat
Subsidiebedrag	€ 15,9 mln.

ICES/KIS-2 project	Delft Cluster
Doelstelling	De versterking van de kennisinfrastructuur en het oprichten van een kenniscentrum voor de Grond-, Weg- en Waterbouwsector door middel van langjarig fundamenteel onderzoek door een samenwerkingsverband van vijf kennisinstellingen.
Penvoerend departement	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Subsidiebedrag	€ 19,1 mln.

ICES/KIS-2 project	Regeling Experimentele Faciliteiten
Doelstelling	Het investeren in unieke onderzoeksapparatuur bij kennisinstellingen die gericht waren op het oplossen van door ICES/KIS-projecten ervaren knelpunten. De regeling was derhalve faciliterend voor de andere ICES/KIS-2 projecten.
Penvoerend departement	Economische Zaken
Subsidiebedrag	€ 11,4 mln.

ICES/KIS-2 project	Gigaport
Doelstelling	De ontwikkeling van de volgende generatie internet en de versteviging van de internationale positie van Nederland op dit gebied. Het project richtte zich enerzijds op de aanleg van een geavanceerd communicatienetwerk en anderzijds op het opbouwen van kennis rond toepassingen, zoals elektronisch zakendoen en elektronische informatie-ontsluiting.
Penvoerend departement	Economische Zaken
Subsidiebedrag	€ 64,4 mln.

ICES/KIS-2 project	Habiforum
Doelstelling	Een onafhankelijk expertisenetwerk waarin publieke en private partijen samenwerken bij het ontwikkelen, overdragen en toepassen van kennis op het gebied van meervoudig ruimtegebruik. Naast technologische kennis ging het hierbij vooral om kennis op het terrein van bestuurlijke besluitvorming, regelgeving en aansturing van processen.
Penvoerend departement	Verkeer en Waterstaat
Subsidiebedrag	€ 15,9 mln.

ICES/KIS-2 project	Ketennetwerken, Clusters en ICT (KLICT)
Doelstelling	De ontwikkeling, toepassing en verspreiding van keten- en netwerkkunde. Het project richtte zich zowel op het opzetten van een body of knowledge binnen het vakgebied van de keten- en netwerkkunde als op het versterken van de afzonderlijke kennisdisciplines. Uiteindelijke doel was om KLICT te verankeren in een internationaal erkend kenniscentrum, gedragen door een publiek-private samenwerking.
Penvoerend departement	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Subsidiebedrag	€ 13,2 mln.

ICES/KIS-2 project	Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling (NIDO)
Doelstelling	Het op gang brengen van een sprong naar duurzame ontwikkeling door in te haken op toekomstige maatschappelijke trends en deze een duurzamer karakter te geven. De aanpak was het samenbrengen van belangrijke meningsvormende partijen in het werkgebied, het selecteren van thema's, het formuleren van programma's en daarbinnen het identificeren en selecteren van 'sprongprojecten' waarlangs een daadwerkelijke ontwikkeling kon worden gerealiseerd.
Penvoerend departement	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Subsidiebedrag	€ 12,7 mln.

ICES/KIS-2 project	Ondergronds Logistiek Systeem (OLS)
Doelstelling	De ontwikkeling van een systeem voor tijdkritisch goederenvervoer rondom de luchthaven Schiphol waarbij gebruik gemaakt wordt van een ondergronds distributienetwerk. Het project is voortgekomen uit de verwachting dat de congestie op de Europese wegen en op de wegen rond Schiphol de komende decennia sterk zal toenemen hetgeen een bedreiging zal vormen voor het transport van tijdkritische goederen zoals bloemen, planten, groenten en fruit.
Penvoerend departement	Verkeer en Waterstaat
Subsidiebedrag	€ 4,1 mln.

ICES/KIS-2 project	Stichting Kennisontwikkeling en kennistransfer Bodem (SKB)
Doelstelling	De ontwikkeling van strategieën, concepten en technieken voor bodembeheer, bodemsanering en bodembescherming door kennisontwikkeling en kennistransfer die nodig was om op een kosteneffectieve wijze een maatschappelijk gewenste afstemming van functioneel gebruik van de bodem en de kwaliteit van de bodem te kunnen realiseren.
Penvoerend departement	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Subsidiebedrag	€ 15,9 mln.

ICES/KIS-2 project	Technocentra
Doelstelling	De oprichting van een landelijk gespreid netwerk van Technocentra ten behoeve van het versnellen van de circulatie, diffusie en toepassing van kennis, gezamenlijke benutting van apparatuur en verbeterde aansluiting van onderwijsaanbod en opleidingsbehoefte op de arbeidsmarkt.
Penvoerend departement	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Subsidiebedrag	€ 18,1 mln.

ICES/KIS-2 project	Wetenschap- en Technologiecentrum Watergraafsmeer (WTCW)
Doelstelling	Het opzetten van een sterk kennis- en bedrijvent centrum in de Watergraafsmeer door uitvoering van deelprojecten, waarbij ICT als de verbindende schakel gold. De opbouw en exploitatie van kennis was vooral voorzien in samenhang met bedrijven waarvoor ICT de kernactiviteit of 'enabling technology' is.
Penvoerend departement	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Subsidiebedrag	€ 13,6 mln.